

Gyümölcstermő növények csoportosítása és morfológiája

A gyümölcsfélék

-többéves, fás szárú (kiv. szamóca) növények,
-termésük nyersen vagy feldolgozva fogyasztott.

- rendszertani besorolás szerinti csop.
- gyakorlati csoportosítás
- testalakulás szerinti csoportosítás

Rendszertan szerinti csoportosítás

Nyírfafélék – *Betulaceae*

- közönséges mogyoró - *Corylus avellana*

Bükkfélék – *Fagaceae*

- szelídgesztenye – *Castanea sativa*

Diófafélék – *Juglandaceae*

- közönséges dió – *Juglans regia*

Erikafélék – *Ericaceae*

- magas bokrú áfonya – *Vaccinium corymbosum*

Rózsafélék – *Rosaceae*

• Rózsaképző – *Rosoideae*

- vadrózsa – *Rosa* spp.
- málna – *Rubus idaeus*
- szeder – *Rubus caesius*
- szamóca – *Fragaria ananasa*

• Almafélék - *Maloideae*

- alma – *Malus domestica*
- körte – *Pyrus communis*
- birs – *Cydonia oblonga*
- naspolya – *Mespilus germanica*
- fekete berkenye – *Aronia melanocarpa*

• Szilvafélék - *Prunoideae*

- cseresznye – *Cerasus avium*
- meggy – *Cerasus vulgaris*
- kajszli – *Armeniaca vulgaris*
- szilva – *Prunus domestica*
- őszibarack – *Persica vulgaris*
- mandula – *Amygdalus communis*

Somfélék – *Cornaceae*

- húsos som – *Cornus mas*

Ezüstfélék – *Eleagnaceae*

- homoktövis – *Hippophae rhamnoides*

Bodzafélék – *Caprifoliaceae*

- fekete bodza - *Sambucus nigra*

Gyakorlati csoportosítás

<u>Almatermésűek</u>	<u>Csonthéjasok</u>	<u>Héjasok</u>	<u>Bogyósok</u>
alma	cseresznye	mogyoró	ribizskék
körte	meggy	gesztenye	köszméte
birs	szilva	dió	málna
naspolya	kajszli	mandula	szeder
	őszibarack		szamóca
			fekete bodza
			áfonya
			berkenye
			som
			homoktövis

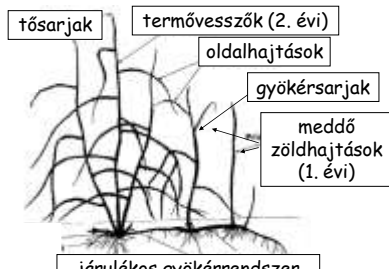
Testalakulás szerinti csoportosítás

Dudvás szárú

- lágy szárú
- szamóca

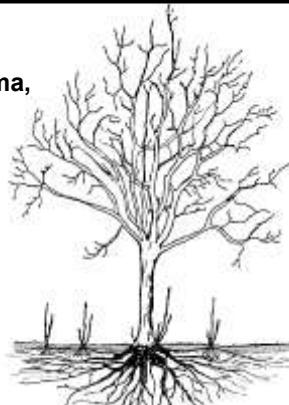
Félcserje
 -nincs két évnél idősebb föld feletti része
 -málna, szeder

Cserje
 -cserjetörzs + tővesszők
 -mogyoró, ribiszkék, köszméte, bodza, birs

Fa
 - törzs + korona
 - gesztenye, dió, alma, körte, mandula, csonthéjasok

Gyökérrendszer

- magról szaporítva – főgyökérrendszer
- vegetatív úton szaporítva – járulékos gyökérrendszer

Szárrendszer részei

- **Törzs** – bokor, alacsony, közepes, magas
- **Korona** – természetes, mesterséges
- **Ág** – 5 évnél idősebb
- **Gally** – 2- 4 éves
- **Vessző** – 1 tenyészidőszakot megélt
- rügy

Gyümölcstermő növények rügytípusai

- **Minőség szerint**
 - hajtásrügy
 - virágrügy
 - vegyesrügy
- **Elhelyezkedésük szerint**
 - csúcs, oldal, végálló
- **Egyéb szempontok alapján**
 - járulékos
 - alvó, rejtett

termőrügy

Gyümölcsfaj	Rügy		Termőrészek											
	végálló	vegyesrügy	darab	szim	termőnyárs	boltozós termőnyárs	törzsi termőnyárs	középszárs termőnyárs	hosszú termővessző	híjcs érdeklő termővessző	nem fejl. ért. termővessző	termőkalics	termőbag	
Alma			•	•	•			•	•				•	•
Körte			•	•				•	•				•	•
Birs			•	•	•								•	•
Naspolya			•	•									•	•
Cseresznye			•											
Meggy			•											
Kajszai			•											
Szilva			•											
Őszibarack			•											
Málna			•											
Szeder			•											
Paros ribiszke			•											
Fekete ribiszke			•											
Köszméte			•											
Fekete bodza			•											
Szamóca			•											
Dió			•											
Mogyoró			•											
Mandula			•											
Gesztenye			•											

Termőrügyek

almatermésűek: vegyesrügy

csonthéjasok: virágrügy

bogyósok: vegyesrügy, kiv. piros ribiszke

héjasok:

dió, mogyoró – vegyesrügy + virágrügy

mandula – virágrügy

gesztenye – vegyesrügy

Termővesszők

• Rövid (< 20 cm)

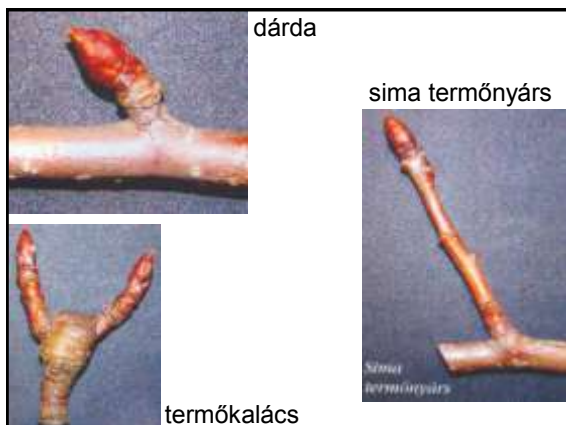
almatermésűek:

- **dárda:** 0,5-5 cm, csúcson vegyesrügy (alma, körte)

- **sima termőnyárs:** 6-20 cm, csúcson vegyesrügy (alma, körte, birs, naspolya)

- **termőkalács:** vegyesrügyből fejlődik, megvastagodik (alma, körte)

- **termőbog:** többszörösen elágazó, megvastagodott termőkalács (alma, körte)

Termővesszők

• Rövid (< 20 cm)

csonthéjasok:

- **termőnyárs:** 2-10(-20) cm hosszú, a csúcsrügy mindig hajtásrügy! (cseresznye, meggy, kajszli, szilva, őszibarack, mandula)

- **bokrétás termőnyárs:** rügyek bokrétában, a középső hajtásrügy, a szélsők virágrügyek (cseresznye, meggy, mandula)

- **tövises termőnyárs:** csúcsa tövisben végződik, ritka

Termővesszők

- Középhosszú (20-40 cm) dió, gesztenye
- Hosszú (40 cm <) őszibarack
- teljes értékű termővessző (a vessző nagy részén hármás rügycsoportok)
- nem teljes értékű termővessző

Termővesszők

- Rövid (< 20 cm)
- dárda, sima termőnyárs, termőkalács, termőbog, termőnyárs, bokrétás termőnyárs (tövises termőnyárs)
- Középhosszú (20-40 cm)
- Hosszú (40 cm <)
- teljes értékű termővessző, nem teljes értékű termővessző

Szárrendszer részei

- **Hajtás** (1 éves, leveles)
- Levél
- Virág (virágtengely, virágtakaró levelek, ivarszervek)
- Termés

A gyümölcstermő növények ivari viszonyai

- egylaki – kétlaki fajok
- hímnős – váltivarú virágú fajok
- rovarbeporzás, szélbeporzás
- **öntermékenyülés, idegentermékenyülés**

Teljesen önmeddő	Idegen megporzású	Dychogámia	Öntermékenyítők	Vegyes
mandula	alma körte birs	dió gesztenye Mogyoró	őszibarack málna szamóca	Cseresznye meggy szilva kajszi kőszméte ribiszke

- **Önmeddő**: saját virágporával nem termékenyülő virág.
- **Dichogámia**: A növényi ivari tájak fejlődésének időbeni eltérése, vagyis amikor a növény ivarszervei a megtermékenyítésre nem egyszerre állnak készen.
- **Önmegporzás** (autogamia): a bibét a saját virágban termelt pollen porozza be.

A gyümölcstermő növények termései

Valódi termékek

- **makktermés**
- mogyoró, gesztenye
- **csonthéjas**
- cseresznye, meggy, kajszi, szilva, őszibarack
- **csonthéjas terméscsoport**
- málna, szeder
- **felnyíló csonthéjas**
- dió, mandula

Áltermékek

- **tüsző (alma)**
- alma, körte, birs, naspolya
- **aszmag**
- szamóca
- **álbogyó**
- ribizskék, kőszméte, bodza, áfonya